

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İŞ UMUTLARININ SINIF DÜZEYLERİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI: SDÜ ÇEEİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Selin UMUTLU¹
Hilal Tuğçe BAYAR²

Özet

Bu çalışmada yükseköğretim kurumunda okumakta olan birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin demografik özelliklerine göre karşılaştırmalı olarak iş umutlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öncelikli olarak literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın katılımcı grubunu, 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü birinci ve dördüncü sınıf lisans öğrencileri oluşturmuştur. İş umudu ölçeğinin veri toplama aracı olarak kullanıldığı bu çalışmada Bağımsız T Testi ve ANOVA ile veriler değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda 1. Sınıf öğrencilerinin iş umutlarının 4. Sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca 1. Sınıf öğrencilerinin iş umutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, 4. Sınıf öğrencilerinin ise okuyorken aynı zamanda başka bir işte çalışıyor olma durumlarına göre iş umutlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Umut, İş Umudu, Umutsuzluk.

¹ Arş. Gör. Selin Umutlu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, selinaltay@sdu.edu.tr.

² Arş. Gör. Selin Hilal Tuğçe Bayar, Süleyman Demirel Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, hilalbayar@sdu.edu.tr.

COMPARISON OF UNIVERSITY STUDENT'S JOB PROSPECTS IN TERMS OF CLASSROOM LEVELS: A RESEARCH ON SDU ÇEII STUDENTS

Abstract

In this study, it was aimed to measure job prospects in comparison with demographic characteristics of first and fourth grade students in higher education institution. Literature survey was conducted in the study. The participants of the study formed first and fourth grade undergraduate students of the Department of Labour Economics and Industrial Relations of Süleyman Demirel University Faculty of Economics and administrative Sciences in 2017-28 academic year. In this study, independent T test and ANOVA were used as a data collection tool for the business prospect scale. As a result of the analysis 1. Fourth grade student's job prospects. It was observed that the students were higher. Also 1. The fourth grade student's job prospects differ significantly from gender variables. It has also been observed that job prospects differ significantly from those of grade students in terms of working in another job at the same time.

Key Words: Hope, Employment hope , Dispair.

I.GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na göre umut, 'ummaktan doğan güven duygusu' olarak tanımlanmakta ve geleceğe dair olumlu beklentilere sahip olmayı ifade etmektedir. Umut, gelecekte bireylerin karşılaşılabilecekleri olumsuz yaşantılarla başa çıkabilecekleri hissini vererek ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir (Özmen ark., 2008:9).

Umut, gelecek ile ilgili herhangi bir hedefi başarmada sıfırdan fazla olan beklentiler; gelecekteki herhangi bir durumdan ya da bireyden dolayı meydana gelmesi beklenen ve olumlu duygulara yol açan henüz gerçekleşmemiş kişisel ve toplumsal olgu olarak da tanımlanabilmektedir (Özkaya, 2017:13 ; Dilbaz ve Seber, 1993:134). Umudun en önemli özelliği, bireyleri bir çıkış yolu olduğuna inandırması ve destek ile varlıklarında değişiklikler meydana gelebileceğini güvencesidir (Dilbaz ve Seber, 1993:134).

Umut düzeyi yüksek olan bireyler, başarabilecekleri zorlu edinimler için yüksek hedefler belirlerler. Hedefleri kategorize ederek gerçekleştirmeye çalışırlar. Bu bireyler, yaşantılarında karşılaştıkları zorluklarla mücadele edebilecek inanç ve değerler edinmişlerdir. Başarısız olmayı kabullenmek yerine “yapabilirim, pes etmiyorum” şeklinde kendi içsel diyaloglarını devam ettirirler. Engellerle karşılaştıkların da amaçlarına ulaşmak için çeşitli alternatif çözümler oluştururlar. Umut seviyeleri düşük olan bireyler ise aşılmaz engellerle karşılaştıklarında hisleri umuttan sinire ve umutsuzluktan kayıtsızlığa doğru gider (Küpana, 2017:351).

İş umudu kavramı umut kavramından yola çıkarak ifade edilecek olunursa, insanların zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için bir iş edinme çabası, beklentisi, isteği olarak açıklanabilecektir. Birey, iş bulmak için gerekli ön hazırlığını ve donanımını kazandıktan sonra kendisine uygun olan işi bulma beklentisine girecek ve bu kapsamda arayışlarını bir umut çerçevesinde sürdürecektir (Belen, 2016:11).

İş umudunun iki farklı boyutu vardır: Psikolojik güçlendirme ve amaç yönelimli yol. Psikolojik güçlendirme, kişinin kendine olan güveni, saygısı ve yeterli donanıma sahip olması bağlamında yeteneklerine ilişkin inançlarıyla hedeflerine ulaşabileceğine yönelik karar vermesi ve buna dair planlar yapmasını ifade eder. Amaç yönelimli yol ise, bireylerin eski deneyimlerine bağlı olarak yeni hedefler belirlediklerinde, bu belirlenen hedeflere ulaşmalarını sağlayacak yollar bulabileceklerine dair güven duymayı; amaçlarına ulaşmak için sahip oldukları imkânlar anlamına gelmektedir. İnsanların kendilerine olan güvenleri, başarabilme hissiyatları ve amaçlarına ulaştırarak yollar kesiştiği zaman iş umudu ortaya çıkmış olacaktır (Küpana, 2017:352).

Umutsuzluk ise bir amacı oluşturmada sıfırdan az olan olumsuz beklentiler olarak tanımlanabilmekle (Melges,1969) beraber, Amerikan Psikoloji Birliği (1997)’ne göre, kişilerin seçme özgürlüğünün olmadığı ya da seçeneklerinin çok az olduğunu gördüğü ve kendi adına enerjisini harekete geçiremediği bireysel duygu durumudur (Şar ve Sayar, 2012:1704). Umutsuzluğun en önemli özelliği kişilerin hayata bakış açısındaki olumsuz tutumlar, kötümser yaklaşım ve başarısızlıktır (Tümkiye, 2005:449). Umutsuzluğa yol açan faktörler, bireylerin geleceğe yönelik olarak, istek ve gereksinimlerinin karşılanmayacağı, ilerde birçok olumsuz olaylarla karşılaşacakları hissiyatı ve bunlarla beraber çaresizlik, karamsarlık, endişe gibi düşüncelerin yer aldığı olumsuz duygular olarak sıralanabilmektedir(Akandere, 2000:924). Bunların yanı sıra umutsuzluğun temelinde, insanın neden var olduğuna bir anlam verememesi, hayatına dair herhangi bir amaç edinmemesi bulunmaktadır. Birey, kendi benliğini bulamayıp, hayatını anlamlandıramadığı zaman

kendine olan güvenini yitirmiş olacak ve umutsuzluğa düşecektir (Sayar, 2012:63). Umutsuz kişi, kendi hayatını ilgilendiren önemli konularda kötü gelişmelerin olacağı veya iyi şeyler yaşamayacağı bir ruh hali içindedir. Üstelik bu durumu hiçbir şeyin değiştirmeyeceğine inanmaktadır (Yıldırım, 2007:30).

“Amerikan Psikoloji Birliği (1997) umutsuzluğun nedenlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır (Yıldırım, 2007:31, Sayar, 2015:74)”:

- ✓ Çeşitli sebeplere bağlı olarak bireyin etkinliklerin uzun süre kısıtlanması ve bundan kaynaklanan yalnızlık, uzun süreli stres ve beden sağlığının kötüleşmesi,
- ✓ Kendini önemsememek, bırakmak,
- ✓ Tanrıya veya soyut değerlere olan inancı yitirmek

“Umutsuzluğun belirtileri ise şu şekilde ifade edilebilmektedir (Yıldırım, 2007:31, Sayar, 2015:74)”:

- ✓ Kötümser içerikli konuşmalar
- ✓ Konuşmada azalma ve isteksizlik
- ✓ Duyguların ifadesinin azalması
- ✓ İnisiyatif kullanma eksikliği
- ✓ Dış uyaranlara karşı tepkilerin azalması
- ✓ Kendisiyle konuşan kişiye ilgisizlik
- ✓ Umursamaz ve aldırılmaz tavırlar
- ✓ İştahta azalma
- ✓ Uyku saatlerinde artma ya da azalma
- ✓ Kişisel bakımına özen göstermeme
- ✓ Sosyal ortamlardan kaçınma
- ✓ Umutsuzluk duyguları çocuklarda, intihar girişiminde bulunan ergenlerde, yabancılaşma ve moral çöküntüsü içinde olanlarda özellikle kuvvetlidir.

Umut ve umutsuzluk karşıt istek ve beklentileri simgeler ve bireyin geleceğe yönelik beklentilerinin gerçekleşme imkânını ifade eder (Şahin, 2002:143). Umut da belirlenen amaçlara ulaşmak için yapılan planların başarılı olacağı düşüncesi varken; umutsuzlukta tersi olarak başarısızlık öngörüsü vardır (Dilbaz ve Seber, 1993:134).

İnsanların sağlıklı, mutlu ve huzurlu yaşam koşulları ancak hayatın gerekliliklerini yerine getirmeleri ile mümkün olacaktır. Bu gereklilikleri karşılamak, rahat bir yaşam sürmek için ilk koşul bireylerin kendilerine uygun bir iş bulup çalışmalarını ve bu çalışma karşılığında ekonomik bir kazanım elde etmeleridir. Bu durumda

kişinin beklentisi kendi değerlerine, kriterlerine uygun bir iş ortamı olması yönündedir. Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde ise birey kendi dünyasında canlandırdığı işi bulmayı umut edecektir (Belen, 2016:11).

Ülkemizde günümüz iş zeminine bakıldığı zaman işsizlik oranının yüksek olduğu görülmektedir. İşsiz birey sayısı 3 milyonu aşarken, bunlardan 828 binini üniversite mezunlarının oluşturduğu belirlenmiştir. İşsizliğin belirgin bir biçimde göze çarpması neticesinde özellikle genç kitlede iş edinmeye dair umutsuzluk halinin var olması kaçınılmazdır. İş umutsuzluğu, geleceğe dair olumsuz beklentiler, motivasyon düzeyinde düşüslere sebep olabileceği gibi bireylerin sağlığını depresyona sokacak kadar da etkileyebilmektedir. Ülkemizde iş umudunun şekillenmesinde işsizlik oranlarının etkisi büyüktür. Tablo 1 verileri incelendiğinde yükseköğretim mezunlarının istihdam edilme oranları görülecektir.

Tablo:1 Yıllara Göre Eğitim Düzeyine Bağlı İstihdam Oranları (Yükseköğretim) (+15 Yaş)

Yıllar	İşgücü (Bin Kişi)	İşsiz (Bin Kişi)	İstihdam (Bin Kişi)	İşsizlik Oranı %	İstihdam Oranı %	İşgücüne Katılma Oranı %
2010	4.057	446	3.612	11.0	71	78.8
2011	4.476	467	4.009	10.4	81	79.3
2012	4.996	503	4.493	10.1	78	79.1
2013	5.388	557	4.831	10.3	83	80.1
2014	5.691	606	5.085	10.6	70.7	79.2
2015	6.284	692	5.593	11	71	79.8
2016	6.892	828	6.064	12.0	70.1	79.7
2017	7.350	930	6.420	12.7	70.1	80.2

Kaynak:TÜİK (<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr>)

Ülkemiz TÜİK verilerine göre 2017-15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %12.7 olarak gerçekleşmiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin üniversiteye yerleşme puanlarının düşük olması kapsamında, her yıl on binlerce öğrenci fakültedeki bölümleri yazarak dört yıllık eğitimlerini almaya başlamaktadırlar. Neredeyse tüm üniversitelerde iktisat fakültesinin etkin olması ve her yıl binlerce mezun vermesi sonucunda bu alanlarda yaklaşık 500 bin öğrencinin mezun olduğu, yığılma meydana geldiği gözlemlenmektedir. Öğrenciler kamu veya özel sektör alanına yönlendirilse de, meydana gelen yığılma ile binlerce üniversite mezunu genç birey işsiz kalmaktadır. Sonuç olarak, giderek artan yükseköğretim mezunu işsiz sayısı, üniversiteye yeni başlamış veya

son sınıfa gelmiş olan öğrencilerin de iş bulma umudunu yitirmesine sebep olmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, üniversitede 1. Ve 4. Sınıf, öğrenimde ilk yılı ve son yılı olan, öğrencilerin iş umutlarının ölçülüp, demografik özelliklerine göre iş umutlarının ne derece farklılaştığını ortaya koymaktır. Günümüzde artan genç işsizlik oranı, özellikle yükseköğretimde okuyan gençlerin iş edinilebilme açısından ne derece geleceğe umutla baktıklarını bilmeye itmektedir. Bu bağlamda çalışmanın yükseköğretimde henüz birinci sınıf olan ve artık üniversite hayatlarında son dönemeçte olan son sınıf öğrencilerinin ne denli iş bulma umutlarının olduğu bilmek, onları ileride geleceğe hazırlama konusunda önemli olacaktır.

2.2. Araştırmanın Kapsamı

Çalışmanın evrenini Isparta ilinde bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü 1. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü I. Ve II. Öğretim türünde eğitim veren bir bölümdür. Bu açıdan araştırma hem I. Öğretimi hem de II. Öğretimi kapsamaktadır.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Yöntemi

Çalışmanın evrenini Isparta ilinde bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü 1. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada örnekleme gidilmemiş, evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılmış olup, toplamda 303 öğrenciye anket uygulanmıştır. Literatürün incelenmesi sonucu Hong, Polanin&Pigott (2012) tarafından geliştirilen, Akın, Hamedoğlu, Kaya ve Sarıçam Tarafından Türkçe'ye uyarlanan 14 soruluk 11'li likert "İş Umudu Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan bu analizde ilk olarak güvenilirlik analiz edilmiş, Cronbach Alfa değeri 0,865 çıkmış ve ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür. Değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadıklarını test edilmesi için Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygun olduğu gözlenmiş, bu durumda hipotezleri sınamak için Bağımsız T Testi ve ANOVA analizi uygulanmıştır.

2.4. Araştırmanın Hipotezleri

- H1₁ : Birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H1₂: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₃: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₄: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları öğretim türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₅: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları öğretim türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₆: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₇: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₈: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları babalarının eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₉: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları babalarının eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₁₀: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları çalışıp çalışmadıklarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.
- H1₁₁: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları çalışıp çalışmadıklarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

3. BULGULAR

Bulgularda ilk önce demografik özelliklere göre frekans değerlerine yer verilmiş, daha sonra araştırmaya konu olan hipotezler için uygulanmış olan testler ve ortalamalar incelenmiştir.

3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmada sorulan demografik özelliklere ait bulgular aşağıdaki tablo 3.1’de verilmiştir.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	207	68,3
Erkek	96	31,7
Toplam	303	100

SINIF	Frekans	Yüzde
1. SINIF	154	50,8
4. SINIF	149	49,2

Toplam	303	100
ÖĞRETİM TÜRÜ	Frekans	Yüzde
I. Öğretim	180	59,4
II. Öğretim	123	40,6
ANNE EĞİTİM	Frekans	Yüzde
Okumamış	6	2
İlkokul Mezunu	237	78,2
Lise	46	15,2
Lisans	12	4
Lisansüstü/Doktora	2	0,7
Toplam	303	100
BABA EĞİTİM	Frekans	Yüzde
Okumamış	4	1,3
İlkokul Mezunu	189	62,4
Lise	79	26,1
Lisans	30	9,9
Lisansüstü/Doktora	4	1,3
Toplam	303	100
OKURKEN ÇALIŞAN	Frekans	Yüzde
Çalışan	45	14,9
Çalışmayan	258	85,1
Toplam	303	100

Tablo3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Değerleri
Araştırmaya konu olan öğrencilerin %50,8'i birinci sınıf iken, %49,2'si dördüncü sınıftır. Bu katılımcıların %68,3'ü kadın, kalan %31,7'si ise erkektir. Ayrıca %59,4'ü birinci öğretimde, %40,6'sı ise ikinci öğretimde öğrenim görmektedir. Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu (%85,1) çalışmamaktadır. Öğrencilerin ailelerinin eğitim durumları ele alındığında anne ve babaların büyük kısmını ilkokul mezunu olduğu, bunu takiben sırası ile ailelerin lise mezunu, lisans ve yüksek lisans/ doktora eğitimi aldıkları görülmektedir.

3.2. Faktör Analizi Sonuçları

Verilerin faktör analizine uygunluğu ve örneklem büyüklüğünün yeterliği için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) Testi, değişkenler arasındaki korelasyonun anlamlılığını ölçmek için Barlett Testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, KMO değeri 0,838 olduğu ve bunun verilerin faktör analizine ve gerekli örneklem büyüklüğüne uygun olduğu, Barlett Testine bakıldığında ise $p < 0.01$ olduğundan değişkenler arası korelasyonun anlamlı olduğu görülmüştür.

Ankette bulunan 14 soruluk iş umudu ölçeği için açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve tek bir boyut elde edilmiştir. Sonuçlar aşağıdaki tablo3.2'de verilmiştir.

Sorular	Faktör Yüğü
Çalışırken ya da iş arırken kendime saygı duyarım.	,1.94
İyi bir işte çalışmaya layığım.	,981
İyi bir işte çalışma yeteneğine sahibim.	,946
Çalışırken karşılaşacağım herhangi bir engelin üstesinden gelebilecek güce sahibim.	,919
Kariyerli bir işte çalışacağım.	,899
Gelecekteki başarıyı düşündüğümde kendimi enerjik hissediyorum.	,815
İyi bir işe alınmamı sağlayacak yeteneklerimin farkındayım.	,658
İyi bir işe alınmamı sağlayacak kaynakların farkındayım.	,586
Yeteneklerimi beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.	,487
Kaynaklarımı beni mesleki amaçlarıma ulaştıracak doğrultuda kullanabilirim.	,431
Mesleki amaçlarıma ulaşmak için doğru yoldayım.	,384
Amaçlarıma doğru ilerleme sürecindeyim.	,339
Hemen finansal amaçlarıma ulaşmayı başaramazsam da, bunu başarmanın bir yolunu bulacağım.	,288
Şimdiki yolum beni mesleğimde olmam gereken yere götürecektir.	,245

Tablo3.2. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

3.3. Hipotezlere Ait Bulgular

Araştırmaya konu olan 6 hipoteze ait bulgular gerekli olan testler ışığında tek tek incelenmiş olup, anlamlı çıkan bulguların ortalamaları değerlendirilmiştir.

- **H₁ : Birinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları arasında anlamlı bir farklılık vardır.**

Tablo3.3.Katılımcıların İş Umutları İçin Yapılan Bağımsız T Testi Analizi

	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama	Standart sapma	%95 güven düzeyinde	
								minimum	maksimum
İş Umudu	3,328	,069	2,839	301	,004	,45429	,16001	,13941	,76916
			2,830	285,068	,005	,45429	,16055	,13828	,77029

Birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutlarının farklılaşp farklılaşmadığını saptamak amacı ile yapılan T testi sonucu tablo 3.3'te verilmiştir. P değerinin .005'ten küçük çıkması sonucu anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre ortalamalara bakıldığında (tablo.3.4) 1. Sınıf öğrencilerinin iş umutlarının 4. Sınıf öğrencilerine göre nispeten daha fazla olduğu görülmektedir. 1. Sınıf öğrencilerinin iş umutları 7,8438, iken 4. Sınıf öğrencilerinin iş umutları ortalaması 7,3895'tir.

Tablo.3.4.Birinci Ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin İş Umutları Ortalaması

	Sınıf	N	Ortalama	Standart sapma
İş umudu	1. SINIF	154	7,8438	1,24440
	4. SINIF	149	7,3895	1,53045

H₂: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1₃: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Tablo3.5.Katılımcıların Sınıflarına Göre İş Umutlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Analizi

CİNSİYET/SINIF		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama	Standart sapma
1. SINIF	Kabul edilebilir eşit varyans	1,732	,190	2,745	152	,007	,56994	,20765
	İŞ UMUDUKabul edilemez eşit varyans			2,651	93,606	,009	,56994	,21503
4. SINIF	Kabul edilebilir eşit varyans	,342	,559	-,653	147	,515	-,17981	,27538
	İŞ UMUDUKabul edilemez eşit varyans			-,628	74,394	,532	-,17981	,28613

Tablo.3.5'te cinsiyete göre birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutlarının farklılaşması incelendiğinde, 1. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre iş umutlarının anlamlı şekilde farklılaştığı, 4. Sınıfların ise cinsiyet değişkenine göre iş umutlarının farklılaşmadığı görülmektedir.**H1₂** hipotezi kabul edilirken, **H1₃** hipotezi reddedilmektedir. Bu durumda 1. Sınıfların cinsiyet değişkenine göre iş umutları ortalamasına bakıldığında tablo.3.6'da da gösterildiği gibi kadın öğrencilerin iş umudu ortalaması (X=8,0363), erkek öğrencilerin iş umudu ortalamasından (X=7,4663) fazladır.

Tablo.3.6. Birinci ve dördüncü sınıfların cinsiyete göre iş umutları ortalaması

Sınıf	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
1. SINIF İş umudu	KADIN	102	8,0363	1,17257
	ERKEK	52	7,4663	1,30512

H1₄:Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları öğretim türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1₅:Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları öğretim türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Tablo.3.7.Katılımcıların Sınıflarına Göre İş Umutlarının Öğretim Türüne Göre Farklılaşma Analizi

ÖĞRETİM TÜRÜ/SINIF	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama	Standart sapma			
1. SINIF			Kabul edilebilir eşit varyans	1,73	,190	-1,525	152	,129	-,31772	,20838
			İş umudu Kabul edilemez eşit varyans			-1,575	122,724	,118	-,31772	,20169
4. SINIF			Kabul edilebilir eşit varyans	,003	,956	,407	147	,684	,10281	,25243
			İş umudu Kabul edilemez eşit varyans			,405	138,140	,686	,10281	,25416

Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü I. Ve II. Öğretim türünde eğitim vermektedir. Tablo.3.7’de verilen analiz sonuçlarına göre araştırmaya konu olan I. Ve II. Öğretim öğrencilerinin öğrenim türlerine göre iş umutları anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. **H1₄** ve **H1₅**hipotezleri reddedilmektedir.

H1₆:Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1₇:Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Katılımcıların annelerinin eğitim durumu sorulduğunda iş umutlarının değişip değişmediğine ilişkin ANOVA analizi tablo.3.8’de ki gibidir.

Tablo.3.8. Katılımcıların Sınıflarına Göre Annelerinin Eğitim Durumuna Göre İş Umutlarının Farklılaşması Analizi

Sınıf		Sum of Squares	df	MeanSquare	F	Sig.
1. SINIF	Gruplar Arası	7,619	4	1,905	1,238	,297
	Gruplar içi	229,305	149	1,539		
	Toplam	236,925	153			
4. SINIF	Gruplar Arası	7,138	3	2,379	1,016	,387
	Gruplar içi	339,517	145	2,341		
	Toplam	346,655	148			

Buna göre analiz sonucunda sonucunda, birinci sınıflar için P değerinin 0,297 ($p>0,05$) çıkması, dördüncü sınıflar içinse P değerinin 0,387 ($p>0,05$) çıkması sonucunda annelerinin eğitim düzeylerinin öğrencilerin iş umutlarını farklılaştırmadığı görülmüştür. Bu durumda **H1₆** ve **H1₇** hipotezleri reddedilmektedir.

H1₈: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları babalarının eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1₉: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları babalarının eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Katılımcıların babalarının eğitim durumu sorulduğunda ise, iş umutlarının değişip değişmediğine ilişkin ANOVA analizi aşağıdaki tablo 3.9'daki gibidir.

Tablo.3.9. Katılımcıların Sınıflarına Göre Babalarının Eğitim Durumuna Göre İş Umutlarının Farklılaşması Analizi

		Karelerin toplamı	df	Karelerin ortalaması	F	Sig.
Gruplar Arası	1. SINIF	1,461	4	,365	,231	,921
	Gruplar içi	235,464	149	1,580		
	Toplam	236,925	153			
4. SINIF	Gruplar Arası	1,253	3	,418	,175	,913
	Gruplar içi	345,401	145	2,382		
	Toplam	346,655	148			

Yapılan analize göre, birinci sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumu için iş umudu anlamlılık değeri 0,921 ($p>0,05$) çıkması, dördüncü sınıflar için anlamlılık değerinin 0,913 ($p>0,05$) çıkması sonucunda babalarının eğitim düzeylerinin öğrencilerin iş umutlarını farklılaştırmadığı görülmüştür. Bu durumda **H1₈** ve **H1₉** hipotezleri reddedilmektedir.

H1₁₀: Birinci sınıf öğrencilerinin iş umutları çalışıp çalışmadıklarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

H1₁₁: Dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umutları çalışıp çalışmadıklarına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır.

Birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin çalışıyor olma ya da çalışmama durumlarına göre iş umutlarının anlamlılıklarına bakılmış olup, ilgili T testi aşağıdaki tablo.3.10'da verilmiştir.

Tablo.3.10. Katılımcıların Sınıflarına Göre Başka Bir İşte Çalışıyor Olma Durumlarına Göre İş Umutlarının Farklılaşması Analizi

	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama	Standart Sapma
1. İş Sınıfı	,183	,670	-,757	152	,450	-,27348	,36120
				14,268	,464	-,27348	,36355
4. İş Sınıfı	3,926	,049	3,326	147	,001	,98256	,29543
				69,782	,000	,98256	,24166

Yapılan analiz sonucunda dördüncü sınıf öğrencilerinin okuyorken, aynı zamanda çalışıp çalışmama durumlarına göre iş umutlarının anlamlılık düzeylerinin ($p=0,01$) farklılaştığı görülmektedir. Ancak birinci sınıf öğrencilerinin çalışıp çalışmama iş umut düzeylerini etkilememektedir. Bu durumda **H1₁₀** hipotezi reddedilirken, **H1₁₁** hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo.3.10. Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Çalışan Ve Çalışmayan Öğrencilerin İş Umutları Ortalamaları

Sınıf	CalısıyorMu	N	Ortalama	Standart Sapma
4. SİNİF	EYET	32	8,1611	1,09362
	HAYIR	117	7,1785	1,56833

Dördüncü sınıf öğrencilerin çalışıp çalışmama durumuna göre iş umutlarının farklılaştığının görülmesi üzerine, ortalamalarına bakılmıştır. Tablo.3.10'da verilen ortalamalara göre dördüncü sınıf öğrencilerinden okuyorken aynı zamanda bir işte çalışan öğrencilerin iş umudu ($X=8,1611$), çalışmıyor olan öğrenciye göre ($7,1785$) daha yüksektir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde okumakta olan 1. Ve 4. Sınıf öğrencilerinin iş umutlarının anket yöntemiyle ölçülmesi yer almaktadır. İktisat fakülteleri, birçok bölümü bünyesinde barındırmakta ve çoğu fakülteye oranla üniversiteye yerleşme puanını düşük tutmaktadır. Yerleşen ve eğitime başlayan adayların çoğu bölüm hakkında bilgiye sahip olmayıp, sadece puanı yettiği için eğitime başlamaktadır. Kontenjan sayısının yüksek tutulması ve bölüm seçeneğinin çok olması ile birlikte yaklaşık her üniversitede yer alan iktisat ve işletme fakülteleri her yıl binlerce mezun vermektedir. Yükseköğretim kurumlarından mezun sayısının her geçen gün artması sonucunda, genç ve mezun işsiz sayısında artış gözlemlenmekle beraber, iktisadi ve idari bilimler fakültesinin mezun sayısında çok fazla bir yığılma meydana gelmiştir. Eski mezunların yıllardır kamu veya özel sektörde iş bulma umudu/umusuzluğuna ek olarak, her yıl gelen yeni mezunlar da istihdam edilebilme umuduyla beklemektedir.

Çalışmaya asıl konu olan birinci ve dördüncü sınıfların iş umutlarının demografik özelliklerine göre karşılaştırılması sonucunda, genel olarak birinci ve dördüncü sınıfların iş umutlarının birbirinden farklı olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin iş umutlarının dördüncü sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Birinci sınıfta okuyan öğrenciler, bölümlerinde bir yarıyıl okumakla beraber henüz kendi bölüm ve fakülte'deki diğer bölümler hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip değildirler. Çoğu öğrenci, sadece kendi bölümleri ile rakip olabileceğini

düşünüp, fakültedeki diğer bölüm arkadaşlarını dikkate almamaktadır. Dördüncü sınıfta okuyan öğrenciler ise, eğitim süreleri boyunca gerek eğitim aldıkları hocaları gerek sosyal medya araçları, internet, tv, gazete aracılığıyla bilinçlenmektedirler. Mezun olma evresinde olan dördüncü sınıf öğrencilerinin “ atanabilecek miyiz, lisansüstü eğitime mi devam etsem, kamu olmazsa özel sektörde mi çalışsam, ya özel sektörde de iş bulamazsam aileme ne derim” kısacası “şimdi ne yapacağım?” sorusu akıllarına yer ediniş, onları iş umutsuzluğuna sürüklemektedir. Buyüzden, iyi bir iş bulma umutları ve geleceğe dair kendilerini iyi yerlerde görme ihtimalleri birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek çıkmaktadır. Bu sonucun hipotezi destekliyor oluşu, araştırmanın kalan kısmına yol gösterici olmuştur.

Cinsiyet değişkeni ele alındığında birinci sınıf lisans öğrencilerinin iş umutlarının birbirinden farklılaştığı, kadın öğrencilerin iş umutlarının erkek öğrencilerin iş umutları düzeyinden daha fazla olduğu görülmüştür. Ancak dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyete göre iş umutları arasında bir farklılığa rastlanmamıştır. Birinci sınıfta okuyan kadın öğrenciler, erkek öğrencilere kıyasla şimdiki yollarının onları mesleklerinde olmaları gereken yere götüreceğine inanmakla birlikte iyi bir iş edinebilmek için mevcut durumlarının bir avantaj olduğunu düşünmektedirler. Kadın öğrenciler aynı zamanda, üniversite eğitimlerine ek olarak kendilerini geliştirmek adına çeşitli programlara katılıp, sertifikalı eğitimlere dâhil olmaktadır. Bu durum da onların, iş umut seviyelerini yüksek tutmalarını sağlamaktadır.

I. ve II. Öğretim türünde öğrenim görmekte olan öğrencilerin hem birinci sınıfta hem de dördüncü sınıftaki öğrencileri için iş umut düzeyleri farklılaşmamıştır. Aynı şekilde öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri için de iş umut düzeylerini etkilememektedir.

Öğrencilere okuyorken aynı zamanda bir işte çalışıp çalışmadıkları sorulduğunda, iş umut düzeylerinin ne ölçüde etkilendiği araştırılmış, birinci sınıfta okuyan öğrencilerin aynı zamanda çalışıyor olmaları iş umut düzeylerini etkilemezken, dördüncü sınıfta okuyorken aynı zamanda bir işte çalışan öğrencilerin iş umut düzeylerinin çalışmayan gruba göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kısmi veya tam zamanlı olarak istihdam edilen öğrenciler, çalışma yaşamına başlamış olmakla birlikte iş hayatına

dair bilgi sahibi olmaya başlamamışlardır. Bu durumda, mezun olduktan sonra kendi bilgi, beceri ve yetkinliklerine uygun daha iyi bir iş bulma umudu içinde olmaktadır.

Literatür taraması yapıldığında, Adem Şahin'in (2002) "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışması, mezuniyet sonrası iş bulma konusunda problemlerle karşılaşacak olan İlahiyat fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini başta öğrenim görülen bölüm olmak üzere yaş, cinsiyet, medeni durum, sınıf ve ailenin ekonomik durumu değişenleri açısından incelemektedir. İlahiyat fakültesinin umutsuzluk düzeyi en yüksek öğrencileri yeni lisans öğrencilerinin olduğu ortaya çıkmış ve araştırma sonucuyla bezerlik göstermemektedir.

Gamze Üstün ve ark. Yapmış oldukları (2014) "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi" adlı çalışmada, yaş grupları arasında toplam umutsuzluk puan değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık görülmektedir. 20 yaş grubu bireylerde toplam umutsuzluk puanlarının en düşük, 23 yaş grubu bireylerde toplam umutsuzluk puanlarının en yüksek olduğu görülmektedir. Bu veriler yaşla birlikte işsizlik kaygısının da arttığını göstermekle birlikte araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Mürvet Nevra KÜPANA'nın (2017) "Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Umudu Düzeylerinin İncelenmesi" isimli çalışmasında, mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin iş umudu düzeyleri öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre incelendiğinde; dördüncü sınıf öğrencilerinin iş umuduna dair psikolojik güçlendirme puanları birinci sınıf öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, araştırmanın birinci sınıfların iş umudunun dördüncü sınıflara göre daha yüksek olması sonucuyla benzerlik göstermemektedir.

Ayde Aras'ın (2011) "Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Örneği" adlı çalışmasında, öğrencilerin sınıfları ile umut alt boyutları arasında anlamlı derecede farklılık olmadığı görülmüştür. Bu çalışma, araştırma bulgusu ile benzerlik göstermemektedir.

Araştırma sonucuna ve iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin mezun sayısının, yükseköğretim mezun işsizlik oranının yüksek olmasına

dayanarak; öğrenci alımında sayısal olarak azaltılmalar yapılması, çok fazla mezun yerine nitelikli mezun verilme yoluna gidilmesi, özel sektör veya kamu sektöründe istihdam alanlarının çeşitlendirilmesi, öğrencilere lise son sınıfta her fakültenin iş olanaklarının ve mevcut öğrenci kapasitesinin aktarılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akandere, M., (2000). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin (BUÖ) BESYO Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilere Uygulanması Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimler Dergisi, 2 (1): 1-5.
- Akın, A., Hamedoğlu, M. A., Kaya, Ç. ve Sarıçam H. (2013). İş Umudu Ölçeği (İÜÖ) Türkçe Formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal, 11: 56-68.
- Aras, A., (2011). Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Örneği, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(2): 509-524.
- Belen, M., (2016). Yaygın Eğitim Yoluyla Bilişim Teknolojileri Alanında Mesleki Eğitim Alan Bireylerin İş Umudu, Sosyal Destek, Denetim Odağı İlişkisi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Dilbaz, N., Seber, G. (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi, Kriz Dergisi, 1 (3): 134-138.
- Hong, P. Y. P., Polanin, J.R., & Pigott, T.D. (2012). Validation of the Employment Hope Scale: Measuring Psychological Self-Sufficiency Among Low-Income Jobseekers, Research on Social Work Practice, 22(3), 323-332.
- Küpana, M.N., (2017). Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Umudu Düzeylerinin İncelenmesi, Original Article/Özgün Araştırma, 7(2): 350-362.
- Melges Ft., (1969). Types of Hopelessness in Psychological Process, Arch Gen Psychiatry, 20: 690-699.
- Özkaya, G., (2017). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Umutsuzluk Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özmen, D., DüNDAR, P., Çetinkaya, A., Taşkın, O., Özmen, E. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etmenler, Anatolian Journal of Psychiatry, 9: 8-15.
- Sayar, B., (2012). Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları İle Umutsuzluk Ve Boyun Eğici Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Şahin, A., (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13: 143-157.
- Şar ve Sayar., (2012). Üniversite Öğrencilerinin Mizah Tarzları İle Umutsuzluk Ve Boyun Eğici Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, International Journal of Human Sciences, 9(2): 1702-1718.

- Tümkiye, S., (2005). Ailesi Yanında Ve Yetiştirilme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(4): 445-457.
- Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y., Can, S., (2014). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin incelenmesi, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2): 200-221.
- Yıldırım, S., (2007). Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.